

Turnov

Kraj: Liberecký

Správní obvod: Turnov

Nadmořská výška: 260 m n. m.

Počet obyvatel: 13 710

Adresa URL: www.turnov.cz

Okres: Semily

GPS souřadnice: 50.587286N, 15.156801E

První pís. zmínka: 1238 (786 let)

PSČ: 511 22

Facebook: [mestoturnov/?fref=pb&hc_location=profile_](https://www.facebook.com/mestoturnov/?fref=pb&hc_location=profile_)

Historie obce Turnov

Počátek trvalého osídlení oblasti Turnovska sahá do konce starší doby kamenné (10 000 př. n. l.), jak dokládá nález štípaných nástrojů z blízkých Přepěř. Nejstarší stopy po našem předkovi však v okolí najdeme v Jislově jeskyni v Klokočských skalách (50 000 př. n. l.).

Počátky města Turnova spadají do 13. století a jsou spojeny s předním českým rodem Markvarticů. Přemyslovci vybudovali v Mladé Boleslavi jedno ze svých center, odkud mohly šlechtické rody kolonizovat hospodářsky nadějně okolí. První zmínka o Turnovsku pochází z roku 1238, kdy král Václav I. vydal listinu, na níž je ověřující podpis Jaroslava z Hruštic, který 1262 působil jako hradní správce v Mladé Boleslavi.

Až do 80. let 20. st. se vedly spory o tom, zda se Jaroslavův přídomek skutečně vztahuje k východnímu návrší nad městem s kostelem sv. Matěje. Bylo jen jisté, že osamělý farní kostel musel vzniknout před založením blízkého města. Skrývka před rozsáhlou rodinnou zástavbou skutečně odkryla nálezy z 1. poloviny 13. st. Pod Hrušticí stálo tehdy sídliště v prostoru mezi ústími Stebeňky a Libuňky do Jizery. Třetím sídlištěm byly Nudvojovice s kostelem sv. Jana Křtitele z 2. třetiny 13. st., nejstarší stavební památka na Turnovsku. Již předtím tu musel stát možná dřevěný kostel.

Kolem poloviny 13. st. však vzniká uprostřed trojúhelníku zmíněných sídlišť poddanské město Turnov. První zmínka o něm je z r. 1272, kdy se mezi Markvartici objevuje jméno Jaroslava z Turnova. Listina sedleckého opata z r. 1277 mluví o Waltherovi de Turnow, kolínském měšťanovi. Jméno současně svědčí o přílivu německé kolonizační vlny do oblasti. Snad k roku 1252 lze řadit založení kláštera dominikánů, není zatím doložen archeologicky.

Rozmach města nastal na konci 16. st. Albrecht Jan Smiřický získal od Šlika a Oty Jindřicha z Vartemberka zbývající části města. Všichni majitelé panství v okolí byli osobnostmi stavovského povstání. Smiřicky zemřel před porážkou na Bílé hoře 1620, Šlik skončil na popravišti, odsouzení byli i Vartemberkové. Po roce 1620 získal panství Smiřických i Vartemberků Albrecht z Valdštejna. Turnov se stal součástí Frýdlantského vévodství a byl spravován z Hrubé Skály. Po Albrechtově zavraždění prošly Turnovskem několikrát oddíly švédské, saské i císařské. 1643 způsobili Švédové svou nedbalostí další ničivý požár.

Rohozecké panství prodal r. 1628 Albrecht z Valdštejna svému důstojníkovi Mikuláši Des Fours, město bylo válkou zbídačelé, vylištěné a z pohromy se vzpamatovávalo pomalu. Jen kamenářství, jehož počátky zaznamenáváme v 16. st. se ke konci 17. století rozvíjí. Zdejší řemeslníci zpracovávají drahokamy z okolí i ze vzdálenějších míst.

Novým odvětvím se stává výroba skelné kompozice, napodobující drahé kameny. Od počátku 18.

století se začínají rozvíjet obory související se stavebním rozvojem. Kromě základní školy ve středu města existovala i škola na Hruštici a vlastní školu měli i židé. Vzdávající hospodářská síla měšťanů se projevuje požadavky k navrácení bývalých svobod. Napětí se vystupňovalo po posledním velkém požáru města v dubnu 1707. Hrabě František Josef z Valdštejna nechal stěžovatele věznit a mučit a spor skončil r. 1714 jejich porážkou. Měšťané se stali prakticky nevolníky. Hospodářská situace města se zhoršila ještě válkami o dědictví rakouské, až r. 1775 pod dojmem povstání nevolníků vrchnost vydala privilegium, zaručujícím Turnovanům osobní svobodu. Na konci 18. st. měl Turnov 200 domů a přes 2 000 obyvatel. Kamenářství se rozvíjí hlavně ve 30. a 40. letech 19. st. též díky obchodním aktivitám Františka Marka a Michala Kotlera v severní Evropě a v Rusku. Počet obyvatel města roste.

Sílící české povědomí vede k zájmu o národní jazyk. V Turnově přispěli k národnímu obrození především Václav Fortunát Durych, zakladatel slavistiky, přítel Josefa Dobrovského, a Antonín Marek, který se podílel na Jungmannově slovníku řadou nových slov. Pracemi jazykovými i beletrií byli známi František Jan a František Bohumil Tomsové, vlastenecké písně tvořil Václav Josef Pícek-Podsvijanský (Čechy krásné, Čechy mé), jako básník a překladatel byl známý Václav Čeněk Bendl-Stránický, přítel Boženy Němcové, proslulým se stal cestovatel Čeněk Paclt.

Pro Turnov byl významným rok 1848 a především zrušení roboty. K 1. lednu skončilo spojení Turnova s vrchnostenským úřadem na Hrubé Skále. Turnov se stal sídlem soudního a posléze i politického okresu. Roku 1855 byl prvním starostou města zvolen JUDr. Antonín Šlechta.

